

Олексій Єрмоєнко,

студент 1 курсу

Бердянського економіко-гуманітарного коледжу
Бердянського державного педагогічного університету

Науковий керівник: **Т.Г.Грунтковська,**
викладач біології та хімії (БЕГК БДПУ)

ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ШТУЧНИХ ЛІСОВИХ НАСАДЖЕНЬ У СТЕПОВІЙ ЗОНІ

Степова зона є найбільшою з усіх природних зон на території України. Вона займає площу 240 тис. кв. км., або 40% території держави. В рослинному покриві переважає трав'яниста рослинність – головним чином багаторічні сухолюбиві види. Ліси, які є характерними для лісової та лісостепової зон, в степу мало виражені. Але для збільшення врожаю сільськогосподарських культур вкрай необхідно створення лісових насаджень. Ця проблема вирішується завдяки штучним лісам та лісосмугам.

Специфіка степової зони, що виражається в засоленості ґрунтів на плакорі та в долинах річок при переміщенні на південь, змушує ліси зміщатися в балки та пойми степових річок. Лісові біогеоценози степової зони України створюються у різних лісорослинних умовах й характеризуються застосуванням різних видів деревно-чагарникових порід, їх стійкістю у зоні екологічної невідповідності біологічних кругообігів в лісовому та степовому біогеоценозах. При цьому вивчається специфіка степових умов, стійкість деревних порід у степу, їх біологія, екологія і взаємні відношення до тих чи інших поєднань, питання фітоценотичної складності степових лісонасаджень[1].

Для успішного вирішення завдання створення штучних насаджень лісотипологи користуються типологічною системою. Перша така система була запропонована академіком П.С.Погребняком [2]. Вона враховувала показники родючості та зволоження. Однак, створена на матеріалах лісової зони, ця типологія виявилася неповноцінною для використання в степовій зоні. Тому, у 1971 році знавцем українського лісознавства професором О.Л.Бельгардом була запропонована нова типологічна система лісів степової зони України [3].

Тип лісу в розумінні представників цього напрямку – це поняття доволі широкого об'єму. Воно охоплює всі ділянки рослинності, що об'єднані екологічною спільністю едафотопу й характеризується спільністю трофоморф і гігоморф. З цього випливає, що ліси з більш менш рівноцінними з екологічної точки зору місцезростаннями, можна віднести до одного типу.

Відомо[3], що створення лісових насаджень мало декілька етапів в історії степового лісорозведення.

1 етап – пошуковий.

2 етап – еколого-біоценологічний.

3 етап – ботаніко-географічний.

4 етап – лісотипологічний.

Лісотипологічний етап відображає найбільш вірний підхід з боку

лісоводів до вирішення основного біогеоценологічного питання в степовому лісорозведенні – відповідність штучно створеного лісу в степу конкретним умовам існування.

В основу типології штучних лісів степової зони України, яка була запропонована А.Л.Бельгардом, покладено наступні характеристики:

- 1) тип лісорослинних умов;
- 2) тип екологічної структури;
- 3) тип деревостою.

Результати досліджень лісових масивів, що ростуть в умовах степової зони України (Комісарівський, Грушеватський, Великомихайлівський, Великоанадольський) дозволяють зробити такі висновки стосовно створення й вирощування лісів:

1. Лісові насадження, що створені в степу на плакорі, пристосовуючись до степового середовища, перетворюючи його в лісове, стикаються зі складними екологічними труднощами – впливом вітру, сонцю, різких змін температур та ін..

2. Найефективнішою структурою насаджень в степу є тіньова структура, яка найбільш повно перетворює степові умови в лісові.

3. Важливим етапом лісорозведення є підбір стійких деревних порід для конкретних типів лісорослинних умов.

Аналізуючи все вищезазначене, стає зрозумілим, що в степу можна створити високопродуктивні лісові насадження, що будуть відповідати багатofункціональним властивостям його умов. Але це можливе лише за суворого дотримання типологічних принципів професора А.Л.Бельгарда.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белова Н.А., Травлеев А.П. Естественные леса и степные почвы. Д.: ДНУ, 1999. 345 с.
2. Бельгард А.Л. Лесная растительность юго-востока УССР. К.: Изд-во КГУ, 1950. 263 с.
3. Бельгард А.Л. Степное лесоведение. М.: Лесная. пром-сть, 1971. 336 с.

Діана Іщик,

студентка 2 курсу

Бердянського економіко-гуманітарного коледжу
Бердянського державного педагогічного університету
Науковий керівник: **Т.Г.Грунтковська,**
викладач біології та хімії (БЕГК БДПУ)

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЇ

Екологія (від дав.-гр. οἶκος — середовище, житло і λόγος — вчення, наука) — це наука, що вивчає закономірності взаємостосунків організмів з довкіллям, а також організацію і діяльність надорганізмових систем (популяцій, видів, біоценозів, біосфери) [1].

Екологічні відомості з'являються в науці ще з часів індійських та давньогрецьких трактатів. Перші описи екології тварин ми знаходимо в індійських трактатах «Рамаяна» та «Махабхарата» (VI-II ст. до н.е.). В них